

महाराष्ट्र शासन राजपत्र

असाधारण भाग चार

वर्ष ४, अंक ३]

बुधवार, जानेवारी १७, २०१८/पौष २७, शके १९३९

[पृष्ठे ४, किंमत : रुपये २३.००

असाधारण क्रमांक १२

प्राधिकृत प्रकाशन

महाराष्ट्र विधानमंडळाचे अधिनियम व राज्यपालांनी प्रख्यापित केलेले अध्यादेश व केलेले विनियम.

अनुक्रमणिका

सन २०१८ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक १२.— महाराष्ट्र जमीन महसूल संहिता, १९६६ यात आणखी सुधारणा करण्याकरिता अधिनियम.	पृष्ठे
.. .. .	१-४

दिनांक १५ जानेवारी २०१८ रोजी माननीय राज्यपालांनी संमती दिलेला महाराष्ट्र विधानमंडळाचा पुढील अधिनियम माहितीसाठी, याद्वारे, प्रसिद्ध करण्यात येत आहे.

राजेन्द्र ग. भागवत,
प्रभारी सचिव (विधि विधान),
महाराष्ट्र शासन,
विधि व न्याय विभाग.

सन २०१८ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक १२.

(मा. राज्यपालांची संमती मिळाल्यानंतर “महाराष्ट्र शासन राजपत्रात” दिनांक १७ जानेवारी २०१८ रोजी प्रथम प्रसिद्ध केलेला अधिनियम.)

महाराष्ट्र जमीन महसूल संहिता, १९६६ यात आणखी सुधारणा करण्याकरिता अधिनियम.

१९६६ चा **ज्याअर्थी**, यात यापुढे दिलेल्या प्रयोजनांकरिता, महाराष्ट्र जमीन महसूल संहिता, १९६६ यात आणखी सुधारणा महा. ४१. करणे इष्ट आहे ; **त्याअर्थी**, भारतीय गणराज्याच्या अडुसष्टाव्या वर्षी, याद्वारे, पुढील अधिनियम करण्यात येत आहे :—

१. या अधिनियमास, महाराष्ट्र जमीन महसूल संहिता (पाचवी सुधारणा) अधिनियम, २०१७ असे म्हणावे. संक्षिप्त नाव.

१९६६ चा **२.** महाराष्ट्र जमीन महसूल संहिता, १९६६ (यात यापुढे ज्याचा निर्देश “उक्त संहिता” असा करण्यात सन १९६६ चा महा. ४१. आला आहे) याच्या कलम २२अ मध्ये, पोट-कलम (६) ऐवजी, पुढील पोट-कलम दाखल करण्यात येईल :— महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक ४१ याच्या कलम २२अ ची सुधारणा.

“(६) या कलमान्वये गायरान जमिनीचे वापरातील परिवर्तन, प्रदान, पट्टा याचे अधिकार राज्य शासनाकडे निहित असतील :

परंतु, कलम ३३०अ मध्ये काहीही अंतर्भूत असले तरी, पोट-कलम (३) खालील राज्य शासनाचे, अधिकार कोणत्याही अधिकाऱ्याकडे किंवा त्यास दुय्यम असणाऱ्या इतर प्राधिकाऱ्याकडे सोपविण्यात येणार नाही.”.

(१)

सन १९६६ चा
महाराष्ट्र
अधिनियम क्रमांक
४१ याच्या कलम
४२ ची सुधारणा.

३. उक्त संहितेच्या कलम ४२ मधील पोट-कलम (२) मध्ये,—

(क) “लघु वाणिज्यिक वापरात” या मजकुरानंतर, “किंवा कोणत्याही सूक्ष्म, लघु व मध्यम अन्न प्रक्रिया औद्योगिक घटकांच्या वापरात” हा मजकूर समाविष्ट करण्यात येईल ;

(ख) परंतुकामध्ये, “लघु वाणिज्यिक प्रयोजनाकरिता” या मजकुरानंतर, “किंवा कोणत्याही सूक्ष्म, लघु आणि मध्यम अन्न प्रक्रिया औद्योगिक घटकांकरिता” हा मजकूर समाविष्ट करण्यात येईल ;

(ग) परंतुकानंतर, पुढील परंतुक जादा दाखल करण्यात येईल :—

“परंतु आणखी असे की, कोणत्याही सूक्ष्म, लघू आणि मध्यम अन्न प्रक्रिया औद्योगिक घटकांसाठी केला जाणारा जमिनीचा वापर हा, शेतीच्या प्रयोजनासाठी केला जाणारा जमिनीचा वापर असल्याचे मानण्यात येईल.”.

सन १९६६ चा
महाराष्ट्र
अधिनियम क्रमांक
४१ यामध्ये कलम
४२ड समाविष्ट
करणे.

४. उक्त संहितेच्या कलम ४२क नंतर, पुढील कलम समाविष्ट करण्यात येईल :—

निवासी
प्रयोजनासाठी
जमीन वापराच्या
रुपांतरणासाठी
तरतूद.

“४२ड. (१) (एक) कोणत्याही गावाचे ठिकाण, यांच्या हद्दीपासून २०० मीटर च्या आत स्थित क्षेत्रात किंवा,

(दोन) नगर किंवा शहर, यांच्या हद्दीपासून २०० मीटरच्या आतील परंतु प्रारूप किंवा अंतिम प्रादेशिक योजनेमध्ये विकासयोग्य झोन करिता वाटप केलेल्या क्षेत्रात ;

(यात यापुढे ज्याचा निर्देश “परिधीय क्षेत्र ” असा करण्यात आला आहे) स्थित असलेली कोणतीही जमीन, अशा क्षेत्राला लागू असलेल्या विकास नियंत्रण विनियमांच्या तरतुदींना अधीन राहून, निवासी प्रयोजनासाठी किंवा प्रारूप किंवा अंतिम प्रादेशिक योजनेनुसार अनुज्ञेय प्रयोजनासाठी अकृषिक वापरात रूपांतरित केली असल्याचे मानण्यात येईल.

(२) अकृषिक वापराच्या अशा परिधीय क्षेत्रामध्ये स्थित असलेल्या जमिनीच्या मानीव रूपांतरणासाठी, जिल्हाधिकारी याबाबतीत केलेल्या अर्जावरून किंवा स्वतःहून, कलम ४७अ मध्ये नमूद केलेल्या दराने रूपांतरण कर आणि अशा जमिनीची अकृषिक आकारणी निर्धारित करील किंवा निर्धारित करण्याची व्यवस्था करील आणि त्याबाबतचा भरणा करण्यासाठी संबंधित भोगवटदाराला त्याबाबतची एक नोटीस देईल :

परंतु, अशी जमीन, भोगवटादार वर्ग दोन म्हणून धारण केली असेल त्या बाबतीत जिल्हाधिकारी, ज्याद्वारे अशा जमिनीस तशी मंजूरी दिली असेल ते दस्तऐवज आणि संबद्ध कायदे, नियम आणि ज्याद्वारे अशी जमीन नियंत्रित केली असेल असे शासकीय आदेश यांची देखील तपासणी करील आणि जर अशा परिधीय क्षेत्रात स्थित असलेल्या जमिनीचे रूपांतरण, निवासी प्रयोजनासाठी किंवा प्रारूप किंवा अंतिम प्रादेशिक योजनेनुसार परवानगी दिलेल्या प्रयोजनासाठी अकृषिक वापराकरिता त्याअन्वये अनुज्ञेय असेल तर, जिल्हाधिकारी, आवश्यक असेल त्या त्या वेळी, अशा रूपांतरणास परवानगी देणाऱ्या सक्षम प्राधिकरणाची पूर्वमान्यता घेतल्यानंतर शासनाच्या विशेष किंवा सर्वसाधारण आदेशांप्रमाणे अशा रूपांतरणाबद्दल देय असलेला नजराणा किंवा अधिमूल्य आणि इतर शासकीय देणी तसेच, उपरोक्त रूपांतरण कर आणि अकृषिक आकारणीची रक्कम निर्धारित करील आणि भरणा करण्यासाठी भोगवटादाराला ती कळवील, जर या पोट-कलमान्वये देय असलेल्या रकमेचा

भरणा त्या भोगवटादाराने केला असेल तर, उपरोक्तप्रमाणे प्रदानाच्या दिनांकापासून अशी जमीन, अकृषिक वापरात रूपांतरित करण्यात आली असल्याचे दर्शविणारी आवश्यक ती नोंद हक्क अभिलेखामध्ये करण्यात येईल आणि त्याला जिल्हाधिकारी, त्या बाबतचा भरणा केल्याच्या दिनांकापासून साठ दिवसांच्या कालावधीच्या आत, नियमान्वये विहित केलेल्या नमुन्यात सनद देईल :

परंतु आणखी असे की, या संबंधात केलेल्या अर्जावरून या पोट-कलमाखालील कार्यवाही हाती घेण्यात आली असेल त्या बाबतीत, रूपांतरण कर व अकृषिक आकारणी आणि जेथे जेथे लागू असेल तेथे, शासनाच्या प्रचलित आदेशानुसार नजराणा किंवा अधिमूल्य आणि इतर शासकीय देणी यापोटी शासनाला देय असलेली रक्कम, निर्धारित केल्यानंतर,—

(क) भोगवटादार वर्ग-एक म्हणून धारण केलेल्या जमिनीच्या बाबतीत, अर्ज केल्याच्या दिनांकापासून ३० दिवसांच्या आत ; आणि

(ख) भोगवटादार वर्ग-दोन म्हणून धारण केलेल्या जमिनीच्या बाबतीत,—

(एक) जेथे जिल्हाधिकारी, आपल्या स्तरावर अशा जमिनीच्या वापरातील बदलासाठी परवानगी देण्यास सक्षम असेल तेथे, अर्जाच्या दिनांकापासून ३० दिवसांच्या आत ; किंवा

(दोन) अशा रूपांतरणास किंवा वापरातील बदलास परवानगी देण्यास सक्षम असणाऱ्या प्राधिकरणाची ज्या दिनांकास जिल्हाधिकाऱ्याला परवानगी मिळाली असेल त्या दिनांकापासून ३० दिवसांच्या आत,

संबंधित भोगवटादाराला नोटीस देण्यात येईल :

परंतु तसेच, या कलमान्वये निवासी किंवा इतर अनुज्ञेय प्रयोजनासाठी एखाद्या जमिनीच्या केलेल्या अकृषिक आकारणीत आवश्यक असेल तेथे अशी परवानगी देण्यास सक्षम असणाऱ्या प्राधिकरणाने दिलेल्या विकास कामाच्या परवानगीनुसार सुधारणा करण्यात येईल, आणि त्या प्रयोजनासाठी प्रत्येक प्रकरणामध्ये अशी बांधकाम परवानगी देण्यात आल्यापासून ३० दिवसांच्या आत, जिल्हाधिकाऱ्याला अशा विकास कामाच्या परवानगीची एक प्रत सादर करणे हे, अशा सक्षम प्राधिकरणासाठी अनिवार्य असेल :

परंतु तसेच, या पोट-कलमान्वये, चलान, किंवा रूपांतरण कर प्रदानाची पावती, अकृषिक आकारणी व नजराणा किंवा अधिमूल्य व इतर शासकीय देणी यांबाबतचा भरणा केल्याची पावती ही, अकृषिक वापरामध्ये ती जमीन रूपांतरित केली असल्याचा पुरावा म्हणून ग्राह्य धरण्यात येईल आणि त्याबाबतीत आणखी कोणताही पुरावा आवश्यक असणार नाही.

(३) विशिष्ट प्रयोजनासाठी कलम ३१ किंवा ३८ अन्वये, शासनाने दिलेल्या कोणत्याही जमिनीस किंवा संबद्ध कायद्यान्वये शासनाने संपादित केलेल्या व कोणत्याही व्यक्तीला, संस्थेला किंवा कंपनीला तिच्या वापराकरिता सुपूर्द केलेल्या कोणत्याही जमिनीस किंवा प्रारूप किंवा अंतिम प्रादेशिक योजनेतील कोणत्याही आरक्षणाखाली असलेल्या, परंतु, नियोजन प्राधिकरणाने किंवा समुचित प्राधिकरणाने संपादित न केलेल्या कोणत्याही जमिनीस, पोट-कलमे (१) व (२) मधील कोणतीही गोष्ट लागू होणार नाही.”.

१९६६ चा महा.

४१.

५. (१) या अधिनियमाद्वारे सुधारणा करण्यात आलेल्या, महाराष्ट्र जमीन महसूल संहिता, १९६६ याच्या तरतुदींची अंमलबजावणी करताना कोणतीही अडचण उद्भवल्यास, राज्य शासनास, प्रसंगानुरूप, ती अडचण दूर करण्याच्या प्रयोजनासाठी, त्यास आवश्यक किंवा इष्ट वाटेल अशी, या अधिनियमाद्वारे सुधारणा करण्यात आलेल्या उक्त संहितेच्या तरतुदींशी विसंगत नसलेली कोणतीही गोष्ट, **राजपत्रात** प्रसिद्ध केलेल्या आदेशाद्वारे, करता येईल :

परंतु, या अधिनियमाच्या प्रारंभाच्या दिनांकापासून दोन वर्षांचा कालावधी समाप्त झाल्यानंतर, असा कोणताही आदेश काढता येणार नाही.

अडचण दूर करण्याचा अधिकार.

(२) पोट-कलम (१) खाली काढण्यात आलेला प्रत्येक आदेश, तो काढण्यात आल्यानंतर, शक्य तितक्या लवकर, विधानमंडळाच्या प्रत्येक सभागृहासमोर ठेवण्यात येईल.